

ТОГТВОРТОЙ ХӨГЖЛИЙН БОЛОВСРОЛ БА ЦОГЦ ЧАДАМЖ

Дэлхий дахинаа ТХБ-ын үзэл санаа түгэх, үйл хэрэг өрнөх үйл явц нь НҮБ-аас 1992 онд зохион байгуулсан “Байгаль орчин ба хөгжил” сэдэвт Дэлхийн дээд хэмжээний уулзалт, түүний шийдвэр, зөвлөмж, уриалгаас эхлэлтэй буюу боловсролыг тогтвортой хөгжлийн зорилгод хүрэх гол хэрэгсэл гэж тодорхойлон тогтвортой хөгжлийн боловсролын асуудлыг дэвшүүлсэн. Энэ тунхаглал (Agenda 21)-ын 36 дугаар бүлэгт тогтвортой хөгжлийн зорилтыг хэрэгжүүлэхэд боловсролын гүйцэтгэх үүргийг дээшлүүлэх, түүний бүх талыг дэмжих, албан болон албан бус боловсролын сургалтаар дамжуулан олон нийтийн ойлголтыг гүнзгийрүүлэхийн чухлыг онцлон тэмдэглэсэн байдаг.

Боловсрол бол аливаа улс үндэстэн хөгжин цэцэглэх, эрүүл, тэгш нийгмийг бүтээх хамгийн сайн хөрөнгө оруулалт юм. Тиймээс **“Боловсролыг 1-рт”** санаачлагыг гаргаж, боловсролыг нийгэм, улс төр, хөгжлийн хөтөлбөрийн голд нь байлгахыг хүссэн.

*Бан Ги Мун, НҮБ-ын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга
/Ban Ki-Moon, Secretary-General of the United Nations/*

ТОГТВОРТОЙ ХӨГЖИЛ хүн бүрт хамаатай, газар бүр хэрэгжих учиртай нийгэм бүхэлдээ өөрчлөн шинэчлэгдэх үйл явц юм. Иймээс байнгын шинэчлэл бүхий энэхүү үйл явцыг хэрэгжүүлэх арга зам нь **ТОГТВОРТОЙ ХӨГЖЛИЙН БОЛОВСРОЛ** юм.

Дэлхий нийтээрээ тогтвортой хөгжих зайлшгүй гол нөхцөл нь хүмүүс ирээдүйтэй шинэ нийгмийг цогцлоох үйл явцад оролцож чадахуйц боловсролтой байх хэрэгтэй байна. Энэ хэрэгцээтэй уялдаж боловсролын салбарын өмнө шинэ шаардлага тавигдах болсон. Өөрөөр хэлбэл, боловсролоор дамжин тогтвортой хөгжилд хүрнэ гэсэн үг юм. Энэ утгаараа тогтвортой хөгжлийн боловсрол гэсэн нэр томъёо үүсч хэрэглэгдсэн бөгөөд энэ нь тогтвортой ирээдүйг цогцлоон бүтээхэд шаардлагатай амьдралын хэв маяг, зан үйл, үнэт зүйлсэд суралцах үйл явц юм. Өмнө нь өргөн хэрэглэгддэг байсан хүрээлэн

**ТОГТВОРТОЙ ХӨГЖЛИЙН БОЛОВСРОЛЫН
ЗОРИЛГО НЬ**

Хүмүүсийг байгаль орчны хувьд **ЭКО СИСТЕМЭЭ ХАДГАЛСАН**,
нийгэм-соёлын хувьд **ШУДРАГА**, эдийн засгийн хувьд **ҮР**
АШИГТАЙ, бодлогын хувьд **ТОГТВОРТОЙ** нийгмийг цогцлоон
байгуулах **МЭДЛЭГ, ЧАДВАР, ҮНЭТ ЗҮЙЛС, ХАНДЛАГА**,
төлөвшилтэй болгоход оршино.

Боловсрол-Тогтвортой байдлыг гарцаагүй хангах хамгийн хүчирхэг зам. Энд эдийн засгийн болон технологийн шийдлүүд ч, улс төрийн зааварчилга тохируулга ч, эсвэл санхүүгийн урамшуулалт ч хангалттай биш. Бид бодож байгаа болон үйлдэж буй арга замдаа суурь өөрчлөлт хийх хэрэгтэй байна.

Irina Bokova, Director-General of UNESCO (2012)

Тогтвортой хөгжлийн боловсрол
Байгаль орчны боловсрол
Экологийн боловсрол

Тогтвортой хөгжлийн боловсрол гэдэг нь хүн бүр боловсролын бүхий л боломжуудаас үр ашиг хүртэх, тогтвортой ирээдүйг цогцлоон бүтээхэд шаардлагатай амьдралын хэв маяг, зан үйл, үнэт зүйлсэд суралцах боломжтой ирээдүйн Дэлхий ертөнцийг бий болгохын тулд улам бүр эрч хүч авч, өргөжин тэлж байгаа үйл ажиллагаа юм.

Koichiro Matsuura UNESCO (2005)

буй орчны боловсрол, байгаль орчны боловсрол, экологийн боловсрол гэсэн нэр томъёо нь байгаль орчны бохирдол, ядуурал, эдийн засгийн шударга бус байдал зэрэг түлхүүр ойлголтуудын хүрээнд сүйрэл, түүнчлэн түүний буруутныг өнгөн талаас нь танихад эхэлдэг бол тогтвортой хөгжлийн боловсрол нь ийм байдлын далд шалтгааныг илрүүлж, түүнийг цаашид яаж арилгах, бууруулах болон асуудлыг шийдвэрлэх бүтээлч санаан дээр тулгуурладгаараа эдгээр ойлголтоос илүү гүнзгий агуулгатай.

Тогтвортой хөгжлийн боловсрол нь асуудал дэвшигдснээр хүн өөрийн амьдрал болон нийгмээ ирээдүйд баталгаатайгаар авч явахад зайлшгүй шаардлагатай, бас хэмжигдэн үнэлэгдэх боломжтой цогц чадамжуудыг эзэмших ёстой гэж үзэх болсон. Өөрөөр хэлбэл тухайн нөхцөл байдалд үүссэн асуудлыг шийдвэрлэх, тулгарсан бэрхшээлийг амжилтай даван туулахад хэрэгтэй хувь хүний эзэмшигдсэн, мөн сурах замаар шинээр эзэмшиж болох чадвар буюу идэвхтэй үйлийн тогтолцоо юм.

Эдгээр цогц чадамж нь хүн бүрт явцуу хүрээнд бус аль болох өргөн хүрээнд хэрэглэх боломжтой боловсрол эзэмших боломж, арга замыг нээж өгөх учиртай. Боловсролын судлаачид ийм цогц чадамжийг Тогтвортой хөгжлийн боловсролын цогц чадамж гэж нэрлэж байна. Тогтвортой хөгжлийн боловсролын цогц чадамжууд нь, нэг талаас, хувь хүний тогтвортой хөгжлийн үйл хэрэгт өөрөө оролцож чадах, нөгөө талаас, бусадтай хамтран ажиллаж чадахад нь хэрэгтэй танин мэдэхүйн болон нийгэмшихүйн мэдлэг, чадваруудын тогтолцоо байдаг.

НҮБ-ын Ерөнхий асамблейн шийдвэрээр 2004 онд “Тогтвортой хөгжлийн боловсролын 10 жил” (2005-2014) хөтөлбөрийг батлан энэ хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэгч гол байгууллага нь ЮНЕСКО болохыг заасан. ЮНЕСКО 2005 онд “ТХБ-10 жил” хөтөлбөрийн олон улсын хэрэгжилтийн бүдүүвчийг боловсруулан баталсан. Энд уг хөтөлбөрийг дэмжих үйл ажиллагааны бүтэцчилсэн хүрээг гаргаж, Мянганы хөгжлийн зорилт, Бүх нийтийн боловсрол, НҮБ-ын бичиг үсгийн 10 жил зэрэг боловсролыг дэмжсэн Дэлхийн нийтийн бусад санаачлагуудтай уялдуулах зөвлөмжийг өгсөн. Энэ бүдүүвч нь ТХБ-ыг урагшлуулах 4 гол чиглэл, тэдгээрийг хэрэгжүүлэхэд баримтлах 7 зарчимд суурилсан байв.

ТХБ-ын чиглэл:

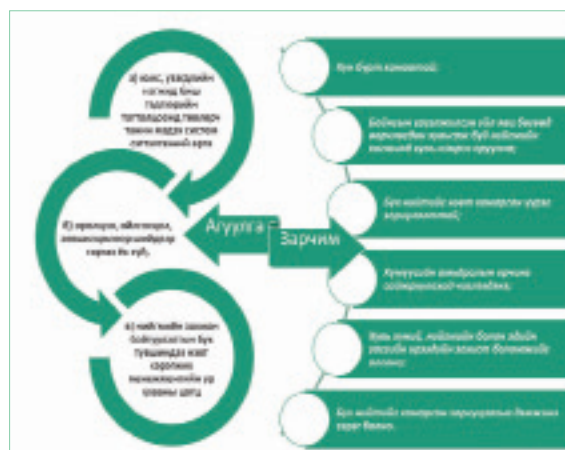
- Суурь боловсролын хүртээмж, чанарыг сайжруулах
- Өнөөгийн боловсролын хөтөлбөрүүдийг тогтвортой байдлын үзэл санаанд нийцсэн чиг баримжаатай болгох
- Тогтвортой байдлын талаарх олон нийтийн ойлголт, ухамсрыг дээшлүүлэх
- Тогтвортой байдлыг урагшлуулахад чиглэсэн бүх шатны сургалтуудыг дэмжих

ТХБ-ын стратеги:

- Хүссэн зорилгоо бүтээх ба ухуулан суртчилах
- Зөвлөлдөх ба эзэнжүүлэх
- Түншлэл, сүлжээгээр харилцах
- Чадавхыг бэхжүүлэх сургалт явуулах
- Судалгаа хийх шинийг санаачлах
- МХТ (ICT) ашиглах
- Хяналт шинжилгээ хийх үнэлгээ өгөх

ТХ боловсролыг дэмжин ажиллаладаг олон улсын байгууллагууд ТХБ-ын цөм агуулга:

- а) юмс, үзэгдлийн нэгжид биш тэдгээрийн тогтолцоонд төвлөрч танин мэдэх систем сэтгэлгээний арга,
- б) оролцоо, ойлголцол, зөвшилцөлөөр шийдвэр гаргах ёс зүй,
- в) нийгмийн зохион байгуулалтын бүх

түвшиндээ нэвт хэрэгжих менежментийн ур ухааны цогц хэмээн тодорхойлсон бөгөөд “ТХБ-ын 10 жил”-ийг тунхаглахдаа НҮБ-аас улс орон бүр ТХБ-ын Үндэсний хороо байгуулах, ТХБ-ын Үндэсний үйлийн төлөвлөгөө боловсруулан хэрэгжүүлэхийг бүх гишүүн орнуудад уриалж, ТХБ-ын зарчмуудыг тодорхойлсон.

2014 оны 11 дүгээр сарын 10-12-ны өдрүүдэд Япон улсын Айчи-Ногая хотноо “Тогтвортой ирээдүйн төлөө өнөөдөр суралцъя” (Learning Today for a Sustainable Future) уриан дор зохион байгуулсан бага хурал нь НҮБ-аас зарласан “ТХБ-ын 10 жил”-ийн албан ёсны төгсгөлийн арга хэмжээ байлаа. Бага хуралд 120 гаруй орноос 860 гаруй төлөөлөгч оролцож, ТХБ-ын Дэлхий нийтийн 10 жилийн үйл ажиллагааны үр дүнгийн тайланг хэлэлцэж ахиц дэвшлийг үнэлсэн.

Айчи-Ногая-гийн тунхаглалд 10 жилийн үйл ажиллагааг цаашид (2015-2019 он) үргэлжлүүлэх зорилго, зорилтыг нарийвчлан тодорхойлсон. Бага хурлын төлөөлөгчдөд дэлхийн өнцөг булан бүрээс гарсан амжилттай санаачлагуудтай танилцахаас гадна цаашдын зорилгоо томъёолох боломжийг мөн олгосон. Бага хуралд оролцогчид энэхүү дэвшүүлсэн зорилгоо “Замын (замнал) зураглал” (Roadmap)–аар томъёолсон бөгөөд энэ нь цаашид дэлхий нийтийн (ерөнхий) үйлийн хөтөлбөр (ДНҮХ) (GAP)-ийг хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг болно гэж үзсэн байна.

ТХ-ийн асуудлыг шийдвэрлэхэд хүрэлцэхүйц түвшний боловсролтой байхын тулд хүмүүс сэтгэлгээний хэв маяг, ёс зүйн хэм хэмжээ, менежментийн арга ухааны хэвшмэл байдлаа өөрчлөх хэрэгтэй болно. ТХБ нь хувь хүний тухайд бусдын бичсэн зүйлийг унших, ярьсан зүйлийг сонсох, мэдсэн зүйлээ бусдад дамжуулах төдийхнөөр эзэмшигдэх боломжгүй. Харин ТХ-ийн төлөөх үйл ажиллагаанд өөрөө оролцож, түүний мөн чанарыг оюун ухаанаараа танин мэдэж, сэтгэлээрээ мэдэрч, биеээрээ үйлдэж байж ТХБ эзэмших тул энэ өнцгөөс харвал ТХБ нь *насан туршидаа тасралтгүй суралцах* үйл явц юм. Энэ ч утгаараа ТХБ нь нийгмийг ТХ-д хөтлөх арга зам юм.